

หลักสูตรการประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทย
ประเภทการนวดไทย พ.ศ. 2550
(หลักสูตรวิชาชีพการนวดไทย)

คณะกรรมการวิชาชีพสาขาการแพทย์แผนไทย

อนุมัติ

ในการประชุมครั้งที่ 14-8/2550 วันที่ 19 ธันวาคม 2550

(นายวิชัย โชควิวัฒน์)

ประธานกรรมการวิชาชีพสาขาการแพทย์แผนไทย

นำเสนอโดย

คณะกรรมการวิชาชีพด้านการนวดไทย

ปรับปรุงในการประชุม

ครั้งที่ 4-4/2550 วันที่ 4 กรกฎาคม 2550 ครั้งที่ 7-7/2550 วันที่ 3 ตุลาคม 2550

และ ครั้งที่ 8-8/2550 วันที่ 7 ธันวาคม 2550

หลักสูตรการประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทย
ประเภทการนวดไทย พ.ศ. 2550¹
(หลักสูตรวิชาชีพการนวดไทย)

คณะกรรมการวิชาชีพสาขาการแพทย์แผนไทย

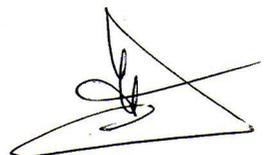
สำหรับการอบรมและถ่ายทอดความรู้ในสถาบันหรือสถานพยาบาล
ที่คณะกรรมการวิชาชีพสาขาการแพทย์แผนไทยรับรอง

1. ชื่อหลักสูตร หลักสูตรวิชาชีพสาขาการแพทย์แผนไทย ประเภทการนวดไทย
2. ชื่อประกาศนียบัตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพสาขาการแพทย์แผนไทย ประเภทการนวดไทย
Diploma in Traditional Thai-Massage
อักษรย่อไทย ป.พท.น. อักษรย่ออังกฤษ Dip. TTMS
3. หน่วยงานที่รับผิดชอบ คณะกรรมการวิชาชีพสาขาการแพทย์แผนไทย
4. หลักการและเหตุผล

การนวดไทย เป็นศาสตร์และศิลป์ประจำชาติ ซึ่งมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาคความเจ็บป่วยต่างๆ ของคนไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การดำเนินการฟื้นฟูการนวดไทยที่ผ่านมากในภาคประชาชนและภาครัฐ ได้ทำให้การนวดไทย เป็นที่ยอมรับของสังคมในฐานะศาสตร์การแพทย์แผนไทยที่มีบทบาทในการสร้างเสริมสุขภาพ และบำบัดรักษาอาการป่วยของประชาชนมากยิ่งขึ้น ด้วยการตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว คณะกรรมการวิชาชีพสาขาการแพทย์แผนไทยจึงเห็นชอบให้เสนอต่อคณะกรรมการการประกอบโรคศิลปะ เพื่อให้คำแนะนำต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขในการออก “ประกาศกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ.2544 เรื่อง การเพิ่มประเภทการนวดไทยในสาขาการแพทย์แผนไทย” ซึ่งได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 27 มีนาคม 2544 และมีผลบังคับใช้ นับตั้งแต่วันที่ 23 กันยายน 2544 เป็นต้นมา

ต่อมา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ประกาศ “กฎกระทรวง ว่าด้วยการอบรมหรือถ่ายทอด

¹ คณะกรรมการวิชาชีพสาขาการแพทย์แผนไทย อนุมัติ การประชุมครั้งที่ 14-8 / 2550 วันที่ 19 ธันวาคม 2550

ความรู้ในวิชาชีพ สำหรับผู้ขอขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2550”² เพื่อเป็นการกำหนดมาตรฐานความรู้ในวิชาชีพการประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทย ทั้งสี่ประเภท คณะกรรมการวิชาชีพสาขาการแพทย์แผนไทย จึงเห็นชอบให้จัดทำ “หลักสูตรวิชาชีพสาขาการแพทย์แผนไทย ประเภทการนวดไทย พ.ศ. 2550” ขึ้น สำหรับการอบรมและถ่ายทอดความรู้ในสถาบันหรือสถานพยาบาลที่คณะกรรมการวิชาชีพสาขาการแพทย์แผนไทยรับรอง เพื่อให้เป็นมาตรฐานในการเรียน การสอน การประเมินผล และการทดสอบความรู้ความสามารถ สำหรับผู้ที่ต้องการขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะการแพทย์แผนไทย ประเภทการนวดไทย ตามมาตรา 33 (1) (ก) (ข) แห่งพระราชบัญญัติการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ. 2542 และ กฎกระทรวงว่าด้วยการอบรมหรือถ่ายทอดความรู้ในวิชาชีพฯ ดังกล่าว รวมทั้งเพื่อให้ผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยในสถาบันหรือสถานพยาบาลที่คณะกรรมการวิชาชีพสาขาการแพทย์แผนไทยรับรอง และได้รับอนุญาตให้เป็น “ครูผู้รับมอบตัวศิษย์” ประเภทการนวดไทย สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน ถ่ายทอดความรู้ และการประเมินผลให้สอดคล้องกับมาตรฐานนี้ต่อไป

5. วัตถุประสงค์

ผู้ที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรนี้ จะมี เจตคติ ความรู้ ความสามารถ ทักษะ จรรยาบรรณ และจริยธรรม ดังนี้

- 5.1 มีเจตคติที่ดีต่อการแพทย์แผนไทย โดยเฉพาะประเภทการนวดไทย
- 5.2 มีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานการแพทย์แผนไทย
- 5.3 มีความรู้ความเข้าใจทฤษฎีการนวดไทย และมีความรู้ความสามารถในการตรวจประเมิน การวินิจฉัย การบำบัด การป้องกันโรค การส่งเสริมสุขภาพและการฟื้นฟูสุขภาพ ด้วยวิธีการกด การคลึง การบีบ การจับ การคืด การดึง การประคบ การอบ หรือวิธีการอื่นตามศิลปะการนวดไทย หรือการใช้ยาตามกฎหมายว่าด้วยยา ทั้งนี้ด้วยกรรมวิธีการแพทย์แผนไทย
- 5.4 มีความสามารถและทัศนคติที่ดีที่จะประสานร่วมมือกับผู้ร่วมงาน และบุคลากรสาธารณสุขด้านอื่นๆ
- 5.5 มีความรู้ความเข้าใจในกฎหมายที่เกี่ยวข้องและจริยธรรมในการประกอบวิชาชีพการนวดไทย

6. สถานที่ศึกษา

- 6.1 เป็นสถาบัน หรือสถานพยาบาลที่คณะกรรมการวิชาชีพสาขาการแพทย์แผนไทยรับรอง หรือเป็นหน่วยงานของกระทรวงสาธารณสุข ที่ทำหน้าที่ด้านการฝึกอบรม
- 6.2 สถาบันการศึกษา ต้องทำแผนการเรียนการสอน การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และการประเมินผลตลอดหลักสูตร

² นพ.มงคล ฒ สงขลา ร.มว.กระทรวงสาธารณสุข ประกาศใน ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 124 ตอนที่ 45 ก วันที่ 21 สิงหาคม 2550

7. คณาจารย์ผู้ทำการสอน

7.1 อาจารย์ประจำ ต้องเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทย ประเภทการนวดไทย หรือ ประเภทเวชกรรมไทย ที่มีใบรับรองการเป็น “ครูผู้รับมอบตัวศิษย์ สาขาการแพทย์แผนไทย ประเภทการนวดไทย จากคณะกรรมการวิชาชีพสาขาการแพทย์แผนไทย”

โดยกำหนด ให้ครูผู้รับมอบตัวศิษย์ 1 คนรับมอบตัวศิษย์ได้ไม่เกิน 40 คนต่อปี และต้องมีผู้ช่วยแพทย์แผนไทยช่วยสอนภาคปฏิบัติ 1 คน ต่อผู้เรียน 10 คนต่อปี รวมทั้งต้องมีสถาบัน สถานพยาบาล หรือ หน่วยบริการสาธารณสุขเป็นแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

7.2 อาจารย์พิเศษ ต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถด้านการแพทย์แผนไทย หรือด้านอื่นที่เกี่ยวข้อง

8. คุณสมบัติของผู้เรียน

8.1 อายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ ยกเว้นผู้เรียนในสถาบันอุดมศึกษา

8.2 ไม่มีความประพฤติเสียหายอันนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพ

8.3 ไม่เป็นผู้ติดยาเสพติดให้โทษ

8.4 ไม่เป็นโรคที่คณะกรรมการวิชาชีพเห็นว่าไม่สมควรให้ประกอบโรคศิลปะ

9. ระยะเวลาการศึกษา

ระยะเวลาการศึกษารวมทั้งสิ้น ไม่น้อยกว่า 2 ปี จำแนกเป็น

ภาคทฤษฎี	จำนวนไม่น้อยกว่า	245	ชั่วโมง
ภาคปฏิบัติ	จำนวนไม่น้อยกว่า	255	ชั่วโมง
การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ	จำนวนไม่น้อยกว่า	300	ชั่วโมง
รวม		800 (245-555)	ชั่วโมง

ทั้งนี้ต้องรายงานผลการรักษาผู้ป่วยตามแบบบันทึกผลการนวดไทย อย่างน้อย 100 ราย

10. ตำรา / หนังสือ ที่ใช้ในการเรียนการสอน

หนังสือหรือตำราที่ควรใช้ในการเรียนการสอน ตลอดจนหนังสือที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน ในหลักสูตร ได้แก่

10.1 ตำราที่คณะกรรมการวิชาชีพสาขาการแพทย์แผนไทยประกาศเป็นตำราที่ใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิชาการแพทย์แผนไทย

(ประกาศคณะกรรมการวิชาชีพสาขาการแพทย์แผนไทย ฉบับที่ 1 / 2550 ประกาศ ณ วันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2550 และ ประกาศคณะกรรมการวิชาชีพสาขาการแพทย์แผนไทยแก้ไขเพิ่มเติม)

10.2 ตำราแพทย์ศาสตร์สงเคราะห์ ภูมิปัญญาทางการแพทย์และมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ จัดพิมพ์เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 5 ธันวาคม 2542

10.3 ตำราหมอนวดวัดโพธิ์ จารึกวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม

10.4 ตำราการนวดไทย เล่ม 1 (2541). มุลนิธิสาธารณสุขกับการพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 3(2550), และที่แก้ไขเพิ่มเติม

11. อุปกรณ์และสื่อการสอน

สื่อหรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอน เช่น โปสเตอร์, สไลด์, วิดีทัศน์, หุ่นการศึกษา เป็นต้น

12. การประเมินผลการศึกษา

12.1 ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ประเมินผลรายวิชาด้วยข้อสอบอัตนัย และ/หรือปรนัย โดยสถานศึกษา

12.2 การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ประเมินตามแบบประเมินผลการฝึกปฏิบัติ และการเขียนรายงานผลการรักษาผู้ป่วยโดยคณาจารย์ผู้ทำการสอนของสถานศึกษา

13. การสำเร็จการศึกษา

13.1 ผู้สำเร็จการศึกษาจะต้องศึกษารายวิชาครบถ้วนตามเกณฑ์หลักสูตรที่กำหนด อย่างน้อยร้อยละ 80

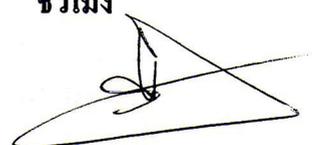
13.2 ผู้สำเร็จการศึกษาจะต้องผ่านการสอบภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ตามหมวดวิชาด้วยคะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละ 60

13.3 ผู้สำเร็จการศึกษาจะต้องผ่านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ โดยทำรายงานผลการรักษาผู้ป่วยและฟื้นฟูสุขภาพ ตามแบบบันทึกผลการนวดไทย ไม่น้อยกว่า 100 ราย และได้คะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละ 60

13.4 ให้สถานศึกษา แจ้งรายชื่อผู้สำเร็จการศึกษาพร้อมผลการศึกษา ไปยังคณะกรรมการวิชาชีพ สาขาการแพทย์แผนไทย พร้อมเก็บหลักฐานต่างๆ ไว้ที่สถานศึกษา เพื่อเป็นหลักฐานสำหรับตรวจสอบในการขออนุมัติขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทย ประเภทการนวดไทย

14. โครงสร้างหลักสูตร

14.1 หมวดวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ	65(47-18)	ชั่วโมง
14.2 หมวดวิชาการแพทย์แผนไทย	70(54-16)	ชั่วโมง
14.3 หมวดวิชาการนวดไทย	280(82-198)	ชั่วโมง
14.4 หมวดวิชากฎหมาย จริยธรรม และสังคม	60(54-6)	ชั่วโมง
14.5 หมวดวิชาเลือกเสรี สายวิชาชีพ	25(8-17)	ชั่วโมง
14.6 หมวดการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ (รายงานผู้ป่วย 100 ราย)	300(0-300)	ชั่วโมง
รวมทั้งหมด	800(245-555)	ชั่วโมง

15. แนวสังเขปรายวิชา

15.1 หมวดวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ 65(47-18) ชั่วโมง

1) ร่างกายมนุษย์ 50 (38-12) ชั่วโมง

รูปร่าง ลักษณะที่ตั้ง โครงสร้าง หน้าที่ และวิธีการทำงานของระบบต่าง ๆ ของร่างกายมนุษย์ ในภาวะปกติ ได้แก่ ระบบผิวหนัง ระบบกระดูก ข้อต่อและกล้ามเนื้อ ระบบประสาท ระบบไหลเวียนโลหิต ระบบหายใจ ระบบทางเดินอาหาร ระบบต่อมไร้ท่อ และระบบสืบพันธุ์ ข้อห้าม และข้อควรระวังในการ นวด รวมทั้งทฤษฎีการเคลื่อนไหว การวิเคราะห์ท่าต่างๆ ในชีวิตประจำวัน ท่าที่ใช้ในการทำงานหนัก ท่า ที่ใช้เล่นกีฬาชนิดต่าง ๆ การตรวจกำลังของกล้ามเนื้อและช่วงของการเคลื่อนไหวของข้อต่อในสภาวะปกติ และภาวะที่ผิดปกติ เพื่อเป็นพื้นฐานในการตรวจประเมิน การให้คำแนะนำในการสร้างเสริมสุขภาพ การ บริหารร่างกาย และการออกกำลังกายของชาวเอเชีย

2) การปฐมพยาบาล 6(0-6) ชั่วโมง

การปฐมพยาบาลผู้ป่วยหมดสติ ผู้ได้รับสารพิษ ผู้ได้รับอุบัติเหตุ กระดูกหัก ข้อเคลื่อน รวมทั้งการ เข้าเฝือกและการใช้อุปกรณ์ช่วยเคลื่อนย้าย

3) สุขภาพจิต 3(3-0) ชั่วโมง

ความหมายของสุขภาพจิต ลักษณะของผู้มีสุขภาพจิตดี ความเครียด ผลเสียของความเครียด สาเหตุ ของความเครียด การจัดการกับความเครียด การผ่อนคลายความเครียดด้วยตนเอง การนวดไทยกับการส่งเสริม สุขภาพจิตและคลายเครียด

4) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับยา 6(6-0) ชั่วโมง

ความหมายของยา ที่มาของยา การบริหารยา รูปแบบของยา ร่างกายจัดการกับยาอย่างไร หลักการ บริหารยา การใช้ยาที่เหมาะสม ยาที่เกี่ยวข้องกับการนวด ยาที่แสดงกับโรคแต่ละชนิด ผลเสียจากการใช้ยา ปัญหายาแก้ปวดและการแก้ไข

15.2 หมวดวิชาการแพทย์แผนไทย 70(54-16) ชั่วโมง

1) ทฤษฎีการแพทย์แผนไทย 12(12-0) ชั่วโมง

ประวัติและวิวัฒนาการของ การแพทย์แผนไทย(เวชกรรมไทย เกษัตริกรรมไทย การนวดไทย และ การผดุงครรภ์ไทย) ปรัชญาและแนวคิดพื้นฐาน ศาสนา วัฒนธรรมและความเชื่อที่เกี่ยวกับการแพทย์แผน ไทย แนวคิดการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมตะวันออก กับการแพทย์แผนไทย ประวัติพระอาจารย์ชีวกโกมารภัจจ์ ทฤษฎีการแพทย์แผนไทย กำเนิดมนุษย์ เบญจ ชันธุ์มหาภูตรูป4 (ทฤษฎีธาตุ4) สมุฏฐานวินิจฉัย ได้แก่ ธาตุสมุฏฐาน อตุสมุฏฐาน กาลสมุฏฐาน อายุ สมุฏฐาน และ ประเทศสมุฏฐาน และพฤติกรรมที่ทำให้เกิดโรค ตริโทษ เจ้าเรือน การปรับสมดุลตรีโทษ รวมทั้งการนำทฤษฎีการแพทย์แผนไทยไปประยุกต์ใช้ และคุณค่าของการแพทย์แผนไทย

2) เวชกรรมไทยเบื้องต้น

14(14-0)

ชั่วโมง

ลักษณะไข้ โรคลม(คัมภีร์ชวดาร, มัญชุสารวิเชียร) โรคกษัย (คัมภีร์กระษัย) โรคโลหิตระดูของสตรี (คัมภีร์มหาโชตรัต) โรคอุจจาระธาตุ(คัมภีร์ธาตุบรรจบ คัมภีร์จลนสังคหะ คัมภีร์อติสาร) โรคปัสสาวะ และ อองคชาติ(คัมภีร์มูจนาปักขันธิกา) โรคตา(คัมภีร์อภัยสันตา) โรคในปาก คอ และ ออ(คัมภีร์มูขโรค และอุทรโรค) ไข้พิษ ไข้รากสาด ไข้กาฬ ประดง ฝีกาฬ(คัมภีร์ตักศิลา) โดยเน้นหลักการบำบัดด้วยการนวดไทย โรคที่ ห้ามนวดและการส่งต่อผู้ป่วย

3) เกษัตริกรรมไทยเบื้องต้น

34(18-16)

ชั่วโมง

หลักเกษัตริ 4 ประการ(เกษัตริวัตถุ สรรพคุณเกษัตริ คณาเกษัตริ และเกษัตริกรรม) การใช้สมุนไพร ประกอบการนวด ได้แก่ สมุนไพรในการทำลูกประคบ การอบสมุนไพร การเข้ากระโจม การสูดไอน้ำ สมุนไพร การนึ่งหม้อเกลือ การนึ่งถ่าน การใช้ยาไทย(ยาแผนโบราณ)แก้โรคเกี่ยวกับเส้นและลม ยาน้ำมัน ทาถูนวด และอุปกรณ์ประกอบการนวด รวมทั้งการใช้ยาในบัญชียาจากสมุนไพรตามบัญชียาหลักแห่งชาติ ยาสามัญประจำบ้าน และยาสมุนไพรในงานสาธารณสุขมูลฐาน

4) ทักษะการสื่อสารกับผู้ป่วย(การปฏิบัติต่อผู้ป่วย)

10(10-0)

ชั่วโมง

บทบาทผู้การเป็นแพทย์แผนไทย วิธีการปฏิบัติต่อผู้ป่วยทั้งทางร่างกายและจิตใจ ความสัมพันธ์และการสื่อสาร ระหว่างแพทย์กับผู้ป่วย กับผู้ประกอบโรคศิลปะ/ผู้ประกอบวิชาชีพสุขภาพสาขาอื่นและผู้ร่วมงาน

15.3 หมวดวิชาการนวดไทย

280(82-198)

ชั่วโมง

1) ทฤษฎีการนวดไทย

24(10-14)

ชั่วโมง

ประวัติและวิวัฒนาการวิชาชีพการนวดในสังคมสยาม ศิลาจารึกวัดพระเชตุพนฯ การฟื้นฟูการนวด ไทย การศึกษาวิจัยการนวดไทย ผลของการนวดไทยต่อสุขภาพ การนำไปใช้ในระดับสาธารณสุขมูลฐานและ ระดับสถานพยาบาล

พื้นฐานทฤษฎีการนวดไทย(ทฤษฎีธาตุ และทฤษฎีเส้นสิบ) ความสัมพันธ์ของโรคลมและเส้นที่เกิด จากความไม่สมดุลของธาตุทั้ง 4 และเส้นสิบ ความหมายและโครงสร้างของเส้นประธานสิบหรือเส้นสิบ (กำเนิดเส้นในกองธาตุสมุฏฐาน อุดสมุฏฐาน อสุรินทัญญาณธาตุ อันเกิดแต่กองธาตุวิบัติ จุดแก้ในกองสม ธาตุ วิสมธาตุ กติกาธาตุ และมันธาตุ) องค์ประกอบที่สัมพันธ์กับเส้นประธาน ทางเดินของเส้นประธาน ประเภทของจุดที่เกี่ยวข้องกับเส้นประธาน ความสัมพันธ์ระหว่างทางเดินของเส้นประธานกับจุดและโรค ลม ประจำเส้นสิบและคำศัพท์ที่เกี่ยวข้อง จุดแก้ตามเส้นประธานสิบ การกดจุดเริ่มต้นของเส้นประธาน กลวิธี กดจุด น้ำหนัก มุมและระยะเวลาในการกดจุดตามแนวเส้น

2) หลักพื้นฐานการนวดไทย

20(3-17)

ชั่วโมง

หลักพื้นฐานการนวดไทย การปฏิบัติตัวของหมอ ข้อพึงระวังและข้อห้าม มรรยาทขณะนวด ทำ นวดของหมอกับผู้ป่วย การใช้มือ / นิ้วมือ การวางมือ ตำแหน่งนวด แรงที่ใช้ขนาด รสมือ 3 ขนาด (หนัก - กลาง - เบา) ระยะเวลาที่ใช้ขนาดได้แก่ คาบน้อย (หายใจสั้น) และคาบใหญ่ (หายใจยาว) การฝึกกำลังนิ้วมือ

การกำหนดสมาธิและการหายใจ การนวดบรรเทาอาการปวดเมื่อย ส่วนขา เข่า หลัง แขน ไหล่ คอ และศีรษะ
การนวดถอนลมพิษ

3) ความเจ็บปวด

30(24-6) ชั่วโมง

สาเหตุและกลไกของความเจ็บปวด การขจัดต้นเหตุของความเจ็บปวด มาตรการที่ใช้ลด
ความเจ็บปวด ข้อปฏิบัติในภาวะการปวดและการอักเสบที่พบบ่อย ความผิดปกติ 100 ชนิดที่ควรรู้ ทำที่
เหมาะสมในการทำงานและการดำเนินชีวิตเพื่อหลีกเลี่ยงความเจ็บปวด หลักการบริหารร่างกาย และการออก
กำลังกายของชาวเอเชีย การตรวจประเมินแยกอาการปวดที่สามารถใช้การนวดไทยบำบัดและฟื้นฟูสุขภาพ
ได้และไม่ได้ การส่งต่อกรณีที่เกิดขีดความสามารถ

4) มาตรฐานโรคและการวินิจฉัย

16(10-6) ชั่วโมง

ศึกษาเหตุแห่งโรค การซักประวัติ และการตรวจวินิจฉัยอาการป่วยที่มีความสัมพันธ์กับโรคเส้นและ
ลมที่รักษาด้วยกรรมวิธีการนวดไทยและ/หรือยาไทยประกอบนวด รวมทั้งการบันทึกประวัติตามแบบบันทึก
ผลการนวดไทยที่กำหนด

5) การตรวจวินิจฉัยโรคด้วยเส้นสืบ

17(8-9) ชั่วโมง

การตรวจวินิจฉัยโรคด้วยเส้นประธานสิบ การวางแผนการบำบัดและฟื้นฟูสุขภาพด้วย
กรรมวิธีการนวดไทย รวมทั้งเงื่อนไขการส่งต่อผู้ป่วย

6) การนวดไทยเพื่อสร้างเสริมสุขภาพ

18(3-15) ชั่วโมง

การนวดเพื่อส่งเสริมสุขภาพในท่านอนหงาย นอนตะแคง นอนคว่ำ และท่านั่ง การยืดเส้น เพื่อคลาย
เครียด คลายปวดเมื่อย และช่วยให้นอนหลับ

7) การนวดไทยบำบัด 1

28(3-25) ชั่วโมง

การนวดไทยเพื่อบำบัดอาการปวดศีรษะจากความเครียด ปวดเมื่อยทั่วไป ปวดคอ ปวดหลัง ปวด
ไหล่ บ่า ปวดข้อ ตะคริว ตกหมอน สะบักจม ที่ไม่มีผลจากโครงสร้างกระดูกแตกหรือเคลื่อนที่อย่างร้ายแรง
แต่เป็นการเจ็บปวดอันเนื่องมาจากกล้ามเนื้อเอ็นเกร็ง เมื่อยล้า ฟกช้ำ รวมทั้งการนวดแก้เป็นลม จุกเสียด
ท้องผูก และการนวดป้องกันการปวดประจำเดือน

8) การนวดไทยบำบัด 2

25(4-21) ชั่วโมง

สมาธิภาวนากับการนวด การนวดบำบัดโรคลม ได้แก่ ลมจับโปง ลมปะกัง ลมปิดขาด ลมปลายปิด
ขาด ลมสันทฆาต ลมรัตตฆาต ลมมุตตฆาต ลมปราบ ลมถ้ำบอง ลมชีวหาศมภ์ ลมอัมพฤกษ์ ลมอัมพาด
ลมองคสูตร โรคภัยและกล่อน คลื่นเหียนอาเจียน แน่นอกจุกอก เบื่ออาหาร นอนไม่หลับ เป็นต้น

9) การนวดไทยบำบัด 3

25(4-21) ชั่วโมง

การนวดเฉพาะโรค ศึกษาข้อบ่งชี้และฝึกปฏิบัติทักษะในการวินิจฉัย และบำบัดด้วยวิธีการตัดดึง การ
นวดเหยียบเหล็กแดง และการนวดน้ำมัน

10) การนวดไทยบำบัด 4

20(5-15) ชั่วโมง

การนวดรักษาผู้ป่วยจากโรคทางกระดูก-ข้อต่อ-กล้ามเนื้อ-ระบบประสาท-ระบบไหลเวียนโลหิต-
ระบบสืบพันธุ์ และโรคจากการเล่นกีฬา

11) การนวดไทยเพื่อฟื้นฟูสมรรถภาพ 1 12(0-12) ชั่วโมง

การนวดไทยเพื่อ บรรเทา ส่งเสริม ฟื้นฟูสุขภาพร่างกายผู้ป่วยอัมพฤกษ์ อัมพาต และผู้สูงอายุ

12) การนวดไทยเพื่อฟื้นฟูสมรรถภาพ 2 18(3-15) ชั่วโมง

คัมภีร์ปฐมจินดา เกี่ยวกับความรู้ คติความเชื่อ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการปฏิสนธิ ครรภ์รักษา ครรภ์วิปลาส และการคลอด การนวดไทยเพื่อสร้างเสริมสุขภาพสตรีในระยะก่อนคลอดและหลังคลอด การนวดประคบ การอยู่ไฟ การเข้ากระโจม การนึ่งหม้อเกลือ และการนึ่งถ่าน รวมทั้งข้อควรปฏิบัติ ข้อควรระวังและข้อห้าม

13) การนวดฝ่าเท้า 12(0-12) ชั่วโมง

ความเป็นมาของศาสตร์การนวดฝ่าเท้า (Reflexology) ทฤษฎี โชน แผนภาพฝ่าเท้า วิธีการนวดฝ่าเท้า

14) การสร้างเสริมสุขภาพวิถีไทยและการตัดตน 15(5-10) ชั่วโมง

หลักการและวิธีการดูแลสุขภาพ การป้องกันโรค และการสร้างเสริมสุขภาพตามกรรมวิธีการแพทย์แผนไทย ได้แก่ วิถีชีวิตและการกินการอยู่อย่างไทย(อาหารสมุนไพร น้ำพริก ผักพื้นบ้าน แกงส้ม คัมภีร์ ฯลฯ) การตัดตน การทำสมาธิ ทำคัตตนพื้นฐาน คุณประ โยชน์ ข้อดี ข้อแนะนำและข้อควรระวังในการตัดตน และการบริหารกายใจเพื่อส่งเสริม ฟื้นฟูสุขภาพร่างกายจิตใจ และการนวดตนเอง

15.4 หมวดวิชากฎหมาย จริยธรรม และสังคม 60(54-6) ชั่วโมง

1) จรรยาบรรณวิชาชีพและกฎหมาย 30(30-0) ชั่วโมง

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมาย จรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ การสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรมหมอนวดไทย ประวัติกฎหมายควบคุมวิชาชีพที่เกี่ยวกับการแพทย์ สาระสำคัญของพระราชบัญญัติการประกอบโรคศิลปะ พระราชบัญญัติยา พระราชบัญญัติสถานพยาบาล พระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย กฎกระทรวง ประกาศและระเบียบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

2) ระบบสุขภาพ 15(15-0) ชั่วโมง

ความหมาย องค์ประกอบของระบบสุขภาพ นโยบายสาธารณะและนโยบายรัฐที่เกี่ยวกับสุขภาพ แผนพัฒนาการสาธารณสุขของประเทศ การปฏิรูประบบสุขภาพ แผนยุทธศาสตร์ชาติในการพัฒนาภูมิปัญญาไทย สุขภาพวิถีไทย สถานภาพของระบบการแพทย์แผนไทยและการแพทย์พื้นบ้านไทย

3) ศาสนธรรมกับสุขภาพ 15(9-6) ชั่วโมง

เป้าหมายและแนวทางในการดำเนินชีวิตตามหลักศาสนาธรรม เพื่อให้เกิดสมดุลภายในจิตใจทั้งระหว่างบุคคลกับบุคคลและประสานกลมกลืนกับธรรมชาติ เพื่อบรรลุถึงความไม่มีโรคทางกาย โรคทางจิต และโรคทางวิญญาณ รวมทั้งการเตรียมตัวตายอย่างมีสติและมีศรัทธา

พฤติกรรมสุขภาพของบุคคล การรับรู้เกี่ยวกับการเจ็บป่วย การป้องกันโรค การสร้างเสริมสุขภาพ และการบำบัดรักษา การเปลี่ยนแปลงความเชื่อทัศนคติและพฤติกรรม ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางสุขภาพ และการจัดสภาพสิ่งแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะ บทบาทของพระภิกษุสงฆ์ หมอนวดไทย หมอพื้นบ้าน ผู้นำชุมชน ครอบครัวของผู้ป่วยในการร่วมกันปกป้องรักษาสุขภาพชุมชน

15.5 หมวดวิชาเลือกเสรี สายวิชาชีพ**25(8-17)****ชั่วโมง**

นักศึกษาสามารถเลือกเรียนวิชาใดๆ ตามความสนใจ ในวิชาที่เกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับการนวดไทย ในแต่ละท้องถิ่น หรือการวิจัยการนวดไทย การนวดสากล หรือรายวิชาที่สอดคล้องกับการประกอบวิชาชีพ การนวดไทย จาก “หลักสูตรที่สถานศึกษากำหนด” โดยแบ่งเป็นสองรายวิชา รวมกันไม่น้อยกว่า 25(6-19) ชั่วโมง ตัวอย่าง เช่น

ศึกษาหลักและวิธีการนวด: การนวดเด็กพิการ, การนวดหมอเมือง, การนวดจีน (Tui-na), การนวดญี่ปุ่น(shiatsu), การนวดสวีดิช, ไคโรแพรคติก(chiropractic) เป็นต้น

1) วิชาเลือกเสรี 1: การนวดเด็กพิการ**15(3-12)****ชั่วโมง**

หลักและวิธีการนวดเด็กพิการ ภาวะเด็กสมองพิการ (cerebral palsy) การตรวจประเมินสภาพความพิการในทุกส่วนร่างกาย และจัดทำแผนการนวดเด็กพิการเฉพาะบุคคลให้เหมาะสมกับสภาพความพิการและการฝึกความเคลื่อนไหว การทรงตัว การขับถ่ายอุจจาระ การนอนหลับ ฯลฯ ข้อห้าม ข้อควรระวัง

2) วิชาเลือกเสรี 2**10(5-5)****ชั่วโมง**

ให้แต่ละสถานศึกษากำหนด

15.6 หมวดการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ(รายงานผู้ป่วย 100 ราย)**300(0-300)****ชั่วโมง**

ฝึกปฏิบัติการนวดไทยบำบัดผู้ป่วยในสถานพยาบาลหรือหน่วยบริการสาธารณสุข เพื่อพัฒนาทักษะในการตรวจวินิจฉัยโรค การสื่อสารและสร้างความสัมพันธ์กับผู้ป่วยและบุคลากรสาธารณสุข โดยให้ทำรายงานผลการนวดบำบัดและฟื้นฟูสุขภาพผู้ป่วยตามแบบบันทึกผลการนวดไทย รวมกันอย่างน้อย 100 ราย จำแนกเป็น

1) ผู้ป่วยที่มีอาการปวดบริเวณศีรษะ	ไม่น้อยกว่า 10 ราย
2) ผู้ป่วยที่มีอาการปวด เคล็ด บริเวณคอ	ไม่น้อยกว่า 10 ราย
3) ผู้ป่วยที่มีอาการปวด ขัด เสียขา ตีบบริเวณข้อไหล่ สะบัก	ไม่น้อยกว่า 10 ราย
4) ผู้ป่วยที่มีอาการปวด เคล็ด บริเวณแขน ข้อศอก ข้อมือ มือ	ไม่น้อยกว่า 10 ราย
5) ผู้ป่วยที่มีอาการปวด ขอก เสียขา บริเวณหลัง เอว เกือบข้าง ท้อง	ไม่น้อยกว่า 10 ราย
6) ผู้ป่วยที่มีอาการปวด ขัด ขอก บริเวณข้อสะโพก สลักเพชร กระเบนเหน็บ	ไม่น้อยกว่า 10 ราย
7) ผู้ป่วยที่มีอาการปวด เคล็ด ขัด เสียขา บริเวณข้อเท้า	ไม่น้อยกว่า 5 ราย
8) ผู้ป่วยที่มีอาการปวด เคล็ด ขัด เสียขา บริเวณ ขา ข้อเท้า เท้า	ไม่น้อยกว่า 5 ราย
9) ผู้ป่วยอัมพฤกษ์ อัมพาต	ไม่น้อยกว่า 10 ราย
10) แม่ก่อนและหลังคลอด	ไม่น้อยกว่า 5 ราย
11) การนวดตามวิชาเลือกเสรีสายวิชาชีพ	ไม่น้อยกว่า 5 ราย
12) ส่งเสริมสุขภาพทั่วไป	ไม่น้อยกว่า 10 ราย

สรุปโครงสร้างรายวิชา หลักสูตรวิชาชีพการนวดไทย พ.ศ.2550

หมวดวิชา ชื่อวิชา (น้ำหนัก %)	จำนวน 800 (245-555) ชั่วโมง		
	ทฤษฎี	ปฏิบัติ	รวม
1. หมวดวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ (13 %)	47	18	65(47-18)
1.1 ร่างกายมนุษย์*	38	12	50(38-12)
1.2 การปฐมพยาบาล**	-	6	6(0-6)
1.3 สุขภาพจิต**	3	-	3(3-0)
1.4 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับยา**	6	-	6(6-0)
2. หมวดวิชาการแพทย์แผนไทย(14 %)	54	16	70(54-16)
2.1 ทฤษฎีการแพทย์แผนไทย**	12	-	12(12-0)
2.2 เวชกรรมไทยเบื้องต้น*	14	-	14(14-0)
2.3 เภสัชกรรมไทยเบื้องต้น*	18	16	34(18-16)
2.4 ทักษะการสื่อสารกับผู้ป่วย (การปฏิบัติต่อผู้ป่วย)	10	-	10(10-0)
3. หมวดวิชาการนวดไทย (55 %)	82	198	280(82-198)
3.1 ทฤษฎีการนวดไทย* (เส้นประธานสิบ)	10	14	24(10-14)
3.2 หลักพื้นฐานการนวดไทย **	3	17	20(3-17)
3.3 ความเจ็บปวด	24	6	30(24-6)
3.4 สมุฏฐานโรคและการวินิจฉัย	10	6	16(10-6)
3.5 การตรวจวินิจฉัยโรคด้วยเส้นสิบ	8	9	17(8-9)
3.6 การนวดไทยเพื่อสร้างเสริมสุขภาพ**	3	15	18(3-15)
3.7 การนวดไทยบำบัด 1**	3	25	28(3-25)
3.8 การนวดไทยบำบัด 2	4	21	25(4-21)
3.9 การนวดไทยบำบัด 3	4	21	25(4-21)
3.10 การนวดไทยบำบัด 4	5	15	20(5-15)
3.11 การนวดไทยเพื่อฟื้นฟูสมรรถภาพ 1**	-	12	12(0-12)
3.12 การนวดไทยเพื่อฟื้นฟูสมรรถภาพ 2	3	15	18(3-15)
3.13 การนวดฝ่าเท้า**	-	12	12(0-12)
3.14 การสร้างเสริมสุขภาพวิถีไทและการคัดคน*	5	10	15(5-10)

4. หมวดวิชากฎหมาย จริยธรรม และสังคม (13 %)	54	6	60(54-6)
4.1 จรรยาบรรณวิชาชีพและกฎหมาย *	30	-	30(30-0)
4.2 ระบบสุขภาพ*	15	-	15(15-0)
4.3 ศาสนธรรมกับสุขภาพ	9	6	15(9-6)
5. หมวดวิชาเลือกเสรี สายวิชาชีพ (5%)	8	17	25(8-17)
5.1 วิชาเลือกเสรี 1: การนวดเด็กพิการ	3	12	15(3-12)
5.2 วิชาเลือกเสรี 2	5	5	10(5-5)
รวมภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ (100 %)	245	255	500(245-255)
6. หมวดการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ*(รายงานผู้ป่วย 100 ราย)	-	300	300(0-300)
รวมทั้งหมด	245	555	800(245-555)

หมายเหตุ: * เพิ่มเติมจากหลักสูตรผู้ช่วยแพทย์แผนไทย
 ** หลักสูตรผู้ช่วยแพทย์แผนไทย

